herpy

GEKONY

Grandidier's Madagascar ground gecko

Paroedura androyensis

Paroedura androyensis to najmniejszy gatunek w rodzaju madagaskarskich gekonów naziemnych: niewielki, nocny łowca ze ściółki leśnej południowego Madagaskaru. Dorasta zaledwie do 6-8 cm, podczas polowania energicznie macha ogonem i dobrze radzi sobie w małym terrarium. To sprawia, że jest dobrym wyborem dla początkujących, którzy chcą mieć małego i aktywnego gekona.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Phyllodactylus androyensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**6-8 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-7 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Suchy las**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-28 °C**
Temperatura w nocy	**21-24 °C**
Wilgotność	**50-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**5-6 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Inkubacja	**60-90 dni** przy 25-26 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Paroedura androyensis to mały, krępy gekon, stworzony do tego, by znikać w ściółce leśnej. Ciało pokrywają szorstkie łuski w stonowanych odcieniach brązu, jasnego brązu, szarości, bieli i grafitu. Na grzbiecie znajdują się duże plamy lub nieregularne pasy, natomiast brzuch jest czysto biały. Gardło ma często ciemne poprzeczne prążki. Oczy są duże, a spojrzenie czujne.

Ogon jest krótszy od ciała, od góry pokryty ostrymi, stożkowatymi łuskami, a od spodu większymi, bardziej zaokrąglonymi. Często jest zawinięty nad grzbietem i może się poruszać, gdy zwierzę poluje lub jest niespokojne. Jak u wielu innych gekonów ogon może zostać odrzucony, a nowy ogon jest gładszy i pozbawiony ostrych łusek.

Gatunek został opisany w 1867 roku przez Alfreda Grandidiera i wcześniej nosił nazwę *Phyllodactylus androyensis*. Naukowy epitet gatunkowy odnosi się do Androy, regionu na południu Madagaskaru. *P. androyensis* uważa się za najmniejszy gatunek w rodzaju, a dorosłe osobniki osiągają 6-8 cm długości łącznie z ogonem. Samica jest nieco większa od samca.

Zwierzę jest spokojne i porusza się powoli, ale potrafi ruszyć krótkimi zrywami, gdy poluje lub się przestraszy. Najciekawiej obserwuje się je wieczorem i w nocy, gdy podkrada się do ofiary i atakuje.

Występowanie i środowisko

Paroedura androyensis występuje wyłącznie na Madagaskarze. Jako miejsce typowe podano "Sancta Maria", co niekiedy interpretuje się jako wyspę Sainte-Marie u wschodniego wybrzeża. Pierwotny opis dotyczy jednak gatunków znalezionych na południowo-zachodnim wybrzeżu, a chodzi prawdopodobnie o przylądek Sainte-Marie, południowy kraniec wyspy. Nazwa gatunkowa odnosi się do regionu Androy na południu.

Stanowiska i okazy muzealne pochodzą niemal wyłącznie z południowej i południowo-zachodniej części wyspy: od przylądka Sainte-Marie, Berenty i Tolagnaro na południu, przez Tsimanampetsotsa i Ranobe, po las Zombitsy i dalej na północ wzdłuż zachodniego wybrzeża do około 19° szerokości południowej. Mapę sporządzono na podstawie tych stanowisk. Gatunek ma status narażonego (VU) na Czerwonej liście IUCN.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje w warstwie liści w lesie. Spotyka się go między korzeniami i u podstawy pni, a także wspina się nieco po dolnych partiach pni, jest więc w połowie naziemny, a w połowie nadrzewny. Większość stanowisk leży na suchym południu i południowym zachodzie, gdzie krajobraz tworzą suche lasy liściaste i zarośla kolczaste z długą porą suchą.

W ciągu dnia zwierzę kryje się pod liśćmi, korą i innymi resztkami roślinnymi lub w szczelinach. Gdy zapada zmrok, wychodzi, by polować na owady. Temperatura i wilgotność w siedliskach gatunku nie zostały udokumentowane, dlatego zalecenia dotyczące hodowli należy traktować jako wskazówkę: środowisko ciepłe, ale nie suche, z wilgotną warstwą liści.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Gatunek jest mały i terrarium o wymiarach 30 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość) wystarczy dla jednego osobnika lub pary. Więcej zwierząt wymaga większej powierzchni dna: samiec z dwiema-trzema samicami potrzebuje co najmniej 40 × 40 × 40 cm i wielu kryjówek.

Jako podłoże sprawdza się włókno kokosowe, najlepiej zmieszane z korą i torfowcem, który zatrzymuje wilgoć i daje schronienie. Na wierzch połóż grubą warstwę liści, bo zwierzę wykorzystuje jako kryjówki nawet małe liście. Dodaj korę korkową, zwłaszcza kawałki z wieloma szczelinami, rurki korkowe i korzenie, aby gekon mógł się chować i wspinać. Żywe rośliny zapewniają dodatkowe kryjówki i wilgotne mikroklimaty.

Utrzymuj podłoże wilgotne, ale zostaw suche miejsca, szczególnie w okresie rozrodu. Podłoże bioaktywne ze skoczogonkami i małymi prosionkami sprawdza się dobrze i zapewnia zwierzęciu dodatkowy pokarm. Wentylacja musi być na tyle dobra, by terrarium mogło przeschnąć w ciągu kilku godzin. Zastosuj szczelną pokrywę, bo zwierzę jest małe i łatwo ucieka przez otwory.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 24-28 °C, a w nocy może spaść do 21-24 °C, ale nie niżej. Jeśli w pomieszczeniu jest wystarczająco ciepło, źródło ciepła nie jest potrzebne. Jeśli jest chłodniej, słaba mata grzewcza lub żarówka o niskiej mocy po jednej stronie zapewni gradient, dzięki któremu zwierzę samo wybierze, jak ciepło chce mieć.

Przegrzanie to największe ryzyko w tak małym terrarium, a jaja znoszą wysoką temperaturę jeszcze gorzej niż dorosłe osobniki. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym i sprawdzaj ją zwłaszcza w upalne letnie dni.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 50-70 %. Lekko zraszaj terrarium codziennie lub co drugi dzień, tak aby na liściach, szybach i wystroju pozostawały krople wody, które zwierzę może pić. Pozwól terrarium przeschnąć między zraszaniami i zadbaj o dobrą wentylację, żeby nie pojawiła się pleśń.

Można postawić płytką miskę ze świeżą wodą, ale nie jest ona konieczna, jeśli regularnie zraszasz. Kontroluj wilgotność za pomocą higrometru. Żywe rośliny pomagają tworzyć wilgotne strefy, podczas gdy reszta terrarium może być bardziej sucha.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest nocny i nie potrzebuje UVB, ale słabe oświetlenie UVB mu nie szkodzi. Słabe źródło światła na timerze, dające około 12 godzin dnia, zapewnia stały rytm dobowy.

Nie używaj mocnych lamp punktowych, które szybko przegrzewają małe terrarium. W nocy powinno być ciemno, a miejsce do wygrzewania jest zbędne.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

ŻYWIENIE

Paroedura androyensis żywi się owadami, a ze względu na swoje rozmiary potrzebuje małych ofiar. Świeżo wyklute młode dostają świeżo wyklute świerszcze, a po kilku tygodniach świerszcze o wielkości 3 mm, najlepiej uzupełnione muszkami owocowymi, skoczogonkami i małymi prosionkami. Dorosłe otrzymują świerszcze o wielkości 3-6 mm, muszki owocowe, małe muchy i strąkowce, a małe mączniki i larwy muchy czarnej (BSF) można podawać w ograniczonych ilościach. Zwierzę najlepiej reaguje na poruszającą się ofiarę, więc najlepiej sprawdza się żywy pokarm.

Młode karmi się codziennie, bo szybko rosną, a dorosłe co dwa-trzy dni. Karm wieczorem, gdy zwierzę jest aktywne. Owady karmowe przed skarmianiem powinny dostać wartościowy pokarm i być oprószone wapniem i witaminą D3: wapniem przy każdym karmieniu, a multiwitaminą raz w tygodniu. Samice rozpłodowe powinny dodatkowo mieć w terrarium małą miseczkę z wapniem.

Ofiara nie może być zbyt duża, bo może to prowadzić do problemów trawiennych lub zadławienia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Na co dzień gatunek jest spokojny i powolny, ale potrafi szybko biegać, gdy się przestraszy lub poluje. Najlepiej nadaje się do obserwacji, a brać go do ręki należy rzadko i ostrożnie. Nigdy nie chwytaj za ogon.

Samce są terytorialne i nie wolno trzymać ich razem. Samca można trzymać z dwiema-trzema samicami, jeśli terrarium jest wystarczająco duże i ma wiele kryjówek. Zwracaj uwagę na ugryzienia i odrzucone ogony, a w razie niepokoju rozdziel zwierzęta. Młode można odchowywać w grupie tylko wtedy, gdy są często karmione; w przeciwnym razie istnieje ryzyko walk i utraty ogonów, dlatego najbezpieczniej trzymać je osobno. Trzymany pojedynczo lub w parze gatunek dobrze się czuje. Zwierzę najczęściej widać wieczorem i w nocy, gdy poluje z ogonem wygiętym w łuk nad grzbietem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce można rozpoznać po dwóch wyraźnych zgrubieniach u nasady ogona, tuż za kloaką. Samica jest nieco większa, ma masywniejsze ciało i grubszą nasadę ogona. Zwierzęta szybko osiągają dojrzałość płciową, zwykle po pięciu-sześciu miesiącach. Najlepiej poczekać, aż samica w pełni dorośnie, zanim zostanie przeznaczona do rozrodu, bo składanie jaj obciąża jej zasoby wapnia i energii.

GODY I KOPULACJA

Gatunek łatwo się rozmnaża i nadaje się dla początkujących. Samice mogą składać jaja przez cały rok, jeśli dostają wystarczająco dużo pokarmu, a u tego gatunku nie opisano stałego okresu spoczynku ani przerwy zimowej. Połącz samca z jedną lub kilkoma samicami w terrarium z wieloma kryjówkami i obserwuj je przez pierwsze dni.

Samica może przechowywać nasienie po kopulacji, więc jedno krycie może wystarczyć na cały sezon. Dlatego samca można z powrotem odsadzić, jeśli pojawi się niepokój.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jednorazowo dwa jaja o twardej skorupce. Zakopuje je w wilgotnym podłożu lub chowa pod liśćmi i korą. Zniesienia pojawiają się co trzy-cztery tygodnie. Samica składa zwykle od trzech do pięciu zniesień rocznie, a przy obfitym karmieniu może składać jaja przez cały rok.

Samica nie złoży jaj w zbyt mokrym podłożu i w najgorszym razie może dojść do zatrzymania jaj. Dlatego zapewnij suche miejsca w podłożu. Samica musi mieć stały dostęp do pokarmu i wapnia. Grubość ogona pokazuje jej kondycję: pełny ogon oznacza, że samica jest w dobrej formie, natomiast cienki ogon oznacza, że trzeba ją wyłączyć z rozrodu i dać jej czas na regenerację.

INKUBACJA

Jaja są małe i kruche. Przenoś je ostrożnie miękkim pędzelkiem lub małą łyżeczką zamiast palcami czy pęsetą. Umieść je w małym pojemniku z lekko wilgotnym włóknem kokosowym zmieszanym z drobnym piaskiem i zamknij go pokrywką z kilkoma otworami wentylacyjnymi.

Najlepsza temperatura to 25-26 °C, a wilgotność w pojemniku powinna wynosić 60-80 %. Powyżej 28 °C rozwój często się nie udaje i nie dochodzi do wyklucia. Inkubacja trwa około 60-90 dni.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode zaczynają jeść po kilku dniach i potrzebują bardzo małych owadów, takich jak muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze. Ponieważ szybko rosną, trzeba je karmić codziennie i podawać im wapń. Trzymaj je osobno, żeby nie robiły sobie krzywdy, zwłaszcza na początku.

Śmiertelność wśród młodych bywa dość wysoka, a niektóre giną bez wyraźnej przyczyny, więc bądź przygotowany na straty. Zapewnij każdemu młodemu kryjówkę i podłoże wilgotne, ale nie mokre.

Zdrowie i częste błędy

Paroedura androyensis to gatunek łatwy w utrzymaniu, a większość problemów wynika z warunków hodowli. Typowe błędy to:

- Niedobór wapnia, który może prowadzić do zaniku tkanki kostnej. Oprószaj owady karmowe wapniem i D3, a samicom rozpłodowym podawaj wapń w miseczce.
- Zbyt mokre podłoże, przez które samica może nie chcieć złożyć jaj, a w najgorszym razie dochodzi do zatrzymania jaj. Zapewnij suche miejsca.
- Cienki ogon u samicy, która dużo składa. To znak, że jest wyczerpana i potrzebuje spokoju, dodatkowego pokarmu i wapnia.
- Przegrzanie, zwłaszcza w małych terrariach i w upalne letnie dni.
- Utrata ogonów po walkach, zwłaszcza u młodych trzymanych razem bez wystarczającej ilości pokarmu. Ogon odrasta, ale jest gładszy i pozbawiony ostrych łusek.
- Niewyjaśnione straty młodych, które zdarzają się u tego gatunku.

Zdrowe zwierzę jest czujne, ma pełny ogon i chętnie je. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść lub staje się ospałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.